

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: Udrag fra En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 230. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299310891936/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

djævelen her, ligesom i DV, får stukket korset/ den korsfæstedes sår og Guds pime i synet:

«O herræ ihesu christe, iek antworter mek (tinne hellige fæm vndher) i dagh i vold oc i allæ tymæ oc stwnder, oc bedher. for the samme fæm vndher, ath rw bewarer mek i dotzcens dagh fraa all dieffuelsens swegh oc frestelsæ, oc gifff mek effter thette luff, thin signede myscund, so ath iek maa ewynnelige loffue tek for thin storæ pynæ oc dyræ dødh.» (MDB II 49,25 – 50,4).

De anførte eksempler skulle være nok til at dokumentere, at både str.4 og str.7-9 meget vel kan have indgået allerede i en middelalderlig dansk version af DV, og at denne kan være optaget i Th i en så godt som uforandret form. Hvis DV i Th har været igennem en form for sanering, kan denne skyldes en bibelhumanist og reformkatolik, gerne af hankøn (jf. Pål Dahlerups tolkning), udgået fra Poul Helgesens skole. En viden herom kan være tilstrækkelig forklaring på, at de tidlige danske reformatorer for alt i verden ikke kunne bruge DV i deres salmesamlinger. I 1569 har Hans Thomisson ikke længere fundet det nødvendigt at distancere sig fra et eventuelt reformkatolsk ophav. Men ligefrem skilte med navnet på en reformkatolsk bearbejder har han næppe heller følt sig tilskyndet til.

At tilskrive Sthen en (yderligere) bearbejdelse af den middelalderlige DV skulle på denne baggrund være irrelevant.

Hvis en sådan bearbejdelse havde været værd at tale om, kunne Sthens gode ven og kollega fra Helsingør, Albert Hansen, have indføjet Sthens navn, da han, formodentlig i 1582, udgav en revideret Reravs salmebog (rev.Rerav). Her indgår DV, men lige så anonym som i Th. I 1586 tryktes DV igen, i Lorentz Benedichts billigudgave af Th (Th86), men også denne gang anonym. Benedicht havde i den mellemliggende tid samarbejdet med Sthen og trykt flere af hans arbejder. Sthen havde slået sit navn fast som forfatter og udgiver. Universitetet havde gjort ham til magister. Sthen er nu tilstrækkelig kendt til, at hans navn kaster glans over en ny bog. Derfor betegner Benedicht da også flere af Sthens bidrag i Th86 med initialerne M.H.C.S. og kun-

ne have gjort det også ved DV – om han havde villet! Og selv om Brandt og Ludwigs har ret i, at Sthen i Vb kun sætter forfatterinitialer ved tekster, han ikke selv har skrevet, og at man derfor må kunne gå ud fra, at alle de øvrige tekster er hans egne, kunne han vel godt have gjort en undtagelse netop ved den hidtidigt anonyme DV og dér anbragt det H.C., hvormed han i andre af sine skrifter flittigt mærker sine egne tekster.

Marius Kristensens argumentation for, at de anderledes læsemåder i Vb peger mod Sthen som bearbejder, er allerede gennemhullet af Bruun, der med kendskab til den ældre Vb-udgave V kan dokumentere, at forskellene mellem Vb og Th er minimale. Vi er i stand til yderligere at nuancere billedet af varierende læsemåder. Som ovenfor nævnt findes DV både i rev.Rerav (kendt i udg. 1587 og 1593) og i Th86. Dertil kommer forekomsten af DV i Gryd1 fra 1589, samme år som Vb. Det er værd at bemærke, at Gryd1 ikke anvender betegnelsen »dagevis«, men »Psalm« om vor tekst. Der er sidst i kommentaren til Vb 36 en oversigt over samtlige registrerede varianter til DV fra denne periode. Konklusionen på den undersøgelse må være, at Sthen ikke bygger på teksten i Th, idet Vb's læsemåder i str.3,3; 8,6 og 9,6 allerede forekommer i Rerav87 og Th86 og Gryd1, og at Vb 36 en række andre steder deler tekst med senere samlinger, som næppe er afhængige af Vb. Forlægget for Vb 36 synes derfor at skulle findes blandt de tabte småtryk, for hvis eksistens jeg har argumenteret i forrige afsnit om Tillægget.

Jeg takker universitetslektor Britta Orlík Frederiksen for kritisk og sagkyndig gennemlæsning af dette afsnit og for værdifuld hjælp med literaturhenvisninger.

### Principper for tekstredaktion

Da udgivelsen af Sthens skrifter blev besluttet i 1972, bestemtes tillige, at tekstgrundlaget for Vb skulle være den ældste, komplette udgave, det udaterede Sartor-tryk S. Denne afgørelse måtte revideres, da der siden dukkede tre andre Sartor-udgaver